

KROMME RIJNLANDSCHAP

Oude wilg waar alleen de zijanten nog van over zijn

open landschapsbeeld Ossenwaard Cothen

jaarverslag 2025, Stuurgroep Kromme Rijnlandschap

Stuurgroep Kromme Rijnlandschap

Jaarverslag 2025

Stuurgroep Kromme Rijnlandschap (SKR) is een samenwerkingsverband van zes gemeenten voor natuur en landschap in de Kromme Rijnstreek. Het samenwerkingsverband bestaat al 49 jaar en is destijds opgericht om de zogenaamde “stille recreatie” in het gebied te bevorderen. Tegenwoordig zetten we steeds meer in op het behouden en verbeteren van ruimtelijke kwaliteit in de breedste zin van het woord.

Naast de participerende gemeenten zijn ook een aantal adviesorganisaties en gebiedspartijen vertegenwoordigd. Op deze manier is een echt geïntegreerde afstemming en samenwerking mogelijk voor het natuur- en landschapsbeleid.

De organisatie bestaat uit een stuurgroep waarin wethouders en andere bestuurders zitting hebben en een werkgroep bestaande uit beleidsambtenaren, maatschappelijke organisaties en belangenorganisaties uit de streek. De dagelijkse werkzaamheden worden gedaan door de landschapscoördinator, ondersteund door de secretaris.

De organisatie is ondergebracht binnen de gemeente Bunnik.

Kenmerkend voor de werkwijze van de Stuurgroep Kromme Rijnlandschap (SKR) is de betrokkenheid van bewoners en grondeigenaren, de uitvoeringsgerichtheid, de korte lijnen, de kleinschaligheid en maatwerk van de activiteiten.

Bloeiwijze van de gewone es

De Landschapscoördinator

Advieswerk voor particulieren is een ruime omschrijving voor de werkzaamheden van de landschapscoördinator. Het gaat van advies over aanleg en beheer, van proces naar subsidie en hulp bij uitvoering. Naast het advies op erfniveau is het ook aan tafel zitten als er nieuw beleid voor landschap en natuur komt. Horen wat er verandert en kijken hoe je dat kan meenemen voor de bewoners van de streek. Hier hoort ook het meedenken voor de gemeenten bij. De landschapscoördinator kent 'alles en iedereen' en kan daardoor gericht adviseren en effectief uitvoeren.

De Landschapscoördinator brengt geeft ook advies in beleidsontwikkeling. Bijvoorbeeld in het provinciale programma UPLG; het Utrechtse Programma Landelijk Gebied. Hierin worden de provinciale opgaven voor bodem, natuur, landbouw, stikstof en klimaat (water) vertaald naar wat dat betekent voor het landelijk gebied. We vragen hier vooral aandacht voor het bestaande onderliggende landschap, de landschaps- en cultuurhistorische waarden van de streek, inzet en omgang met de gebruikers van het gebied. Kritische vragen stellen en gebiedsgerichte input leveren helpt om tot een beter document te komen. Ook kunnen we de verbinding leggen met de mensen in het gebied vanuit ons netwerk. In 2025 is het concept UPLG opgebouwd naar een ontwerp UPLG dat eind 2025 is vrijgegeven en begin 2026 de vaststellingsprocedure in gaat.

Groen Groeit Mee is een programma dat is ontstaan vanuit de U10 (samenwerkingsverband van gemeenten om de stad Utrecht) om het gebied groener mee te laten groeien bij ontwikkelingen. Hieruit is het ontwikkelperspectief Krommerijn Linielandschap ontstaan en daar kunnen projecten in het buitengebied voor worden opgesteld. Leveren van gebiedskennis is hier de geleverde inzet.

In 2025 heeft de Landschapscoördinator fulltime ook van de werkplekken op de verschillende gemeentehuizen van Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede gebruikt gemaakt. Door de vele en grote opgaven die op onze streek afkomen zijn veel bijeenkomsten bezocht en is actief deelgenomen in meerdere werkgroepen. Het is belangrijk om te horen wat er speelt en wat er op ons afkomt om zo het gebied op een goede manier te kunnen ondersteunen. De grote mate van bijeenkomsten over landelijk beleid en -uitvoering geeft wel druk op de tijd die over blijft voor uitvoering.

Activiteiten van de landschapscoördinator

De inhoudelijke taken van de landschapscoördinator betreffen:

- 1) Uitvoering landschapsbeheer via advisering aan particuliere grondeigenaren
- 2) Uitvoering landschapsbeheer via thematische gebiedsgerichte projecten
- 3) Bijdrage aan gemeentelijke en/of gebiedsgerichte projecten van derden
- 4) Bijdrage aan ontwikkeling en afstemming (gemeentelijk en regionaal) landschaps- en Natuurbeleid (UPLG, GGM, VAB+beleid, Omgevingsvisie en ons eigen regionale LOP+)
- 5) Voorlichting en communicatie
- 6) Organisatie, planning en control

Inzaaien kruidenrand

Kruidenrijke akkerrand

Projecten 2025

Beedeals Kromme Rijn

We hebben in 2025 weer een aantal noemenswaardige acties gehad. In het voorjaar is de uitdeelactie voor bloemenzaden er weer geweest. Zo was er voor de gemeente Zeist wederom een record aantal aanmeldingen van meer dan 600 deelnemers, met grote dank aan vrijwilligers vanuit de stadslandbouwgemeenschap uit Zeist, die al die zakjes met zadjes hebben gevuld en rondgebracht. Goed voor in totaal 17.500m² bloemen in de omgeving van Zeist.

Daarnaast is er een onderdeel Kruidenrijke Bufferstroken opgestart. Doel is om de bufferstroken naast sloten, die niet meer bemest mogen worden, door te zaaien met nuttige kruiden zodat er wat extra opbrengst, voederwaarde en verhoging biodiversiteit ontstaat en er lange verbindingen kunnen worden gerealiseerd. Met een Webinar begin september is door de landschapscoördinator uitgelegd wat het project inhoudt en wat de voorwaarden zijn. Opzet is om elke deelnemer 500 of 1000m² strook te laten doorzaaien. Met de deelnemers samen worden de resultaten gedeeld en kennis uitgewisseld. Er is al voor 5000m² ingezaaid.

Daarnaast kwamen er nog wat spontane aanvragen voor omvorming van gras naar natuurlijk kruidenrijk gras voor 15.000m². En dat hebben we ook gehonoreerd.

In totaal is er vanuit de Beedeals voor ruim 8,3 hectare (83.000m²) aan zaden gezaaid, wat neerkomt op zo'n 142kg kilo zaden, een record!

bee DEALS

Project Patrijzen Profijt Plan

Ondanks dat de patrijzen zich moeilijk laat zien, horen we toch dat er nog wel patrijzen zitten. Als er een aanvraag komt of de mogelijkheid doet zich voor om toch verbeterende maatregelen voor patrijzen uit te voeren, dan helpen we daar aan mee met aanleg bloemenblok, heggen en patrijzengraanakker. In 2025 5000m² bloemenblok en wintervoedselakker aangelegd en 100m biodiverse heg.

Project Platform groenblauwe dooradering

Het door de provincie Utrecht in juni 2019 opgezette Platform groenblauwe dooradering is in 2024 verlengd voor vier jaar. Inmiddels doen tweeëntwintig gemeenten en negen gebiedspartijen mee. Bijna de hele provincie is daarmee gedekt.

De plannen worden gemaakt door de landschapscoördinator, vaak in samenwerking met de veldcoördinator van het agrarisch Collectief BoerenNatuur Utrecht Oost. Zij pakken ook de begeleiding van de uitvoering op. Het project wordt betaald door de provincie, waarna deze elementen in het beheerprogramma van (Agrarisch?) Natuurbeheerplan van de provincie komen. Zo is ook het beheer meteen geborgd.

Aanplant hoogstamappelboom bij herstel boomgaard

Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Het NPUH (Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug) heeft een subsidie gekregen om landschapselementen op en nabij de heuvelrug te kunnen aanleggen. Het gaat om herstel en nieuwe aanleg. Voor de Kromme Rijnstreek betekent dit dat er ca 60.000 euro ingezet kan worden om dit te bereiken. De SKR helpt mee om aanvragen verder te helpen met advies en planvorming.

In 2025 zijn plannen gemaakt en ook projecten uitgevoerd.

Hoogstamfruit, knip-en scheerheggen, struweel en knotbomen zijn hersteld en of aangelegd.

Door bovengenoemde projecten krijgen we meer aanvragen binnen voor aanleg en herstel van landschapselementen.

De Landschapscoördinator heeft meerdere uitvoeringsplannen opgesteld. Vaak is dit samen gedaan met de veldwerkcoördinator van het agrarisch collectief BoerenNatuur Utrecht Oost.

Er zijn dit jaar ook weer landschapselementen aangeplant, die niet mee konden doen binnen andere projecten, maar wel binnen de richtlijnen van de SKR vielen. We zien dat het goed werkt. Wat uit andere projecten kan, wordt daar vanuit geregeld en wat er niet in past kijken we of het vanuit de bijdrageregeling van de SKR kan.

Aantallen inzet en waarde

In het afgelopen jaar is door tussenkomst van de SKR en aanleg uit project Platform kleine landschapselementen (PKLE) het volgende aan landschapselementen en beplanting gepland in de streek:

1150st bos en haagplantsoen voor ca 300 m diverse struwelen en singel (waarvan 165m uit het PKLE).

492m knip-en scheerheg (waarvan 155m uit het PKLE).

1220m struweelheg.

34 bomen, (waarvan 3 uit het PKLE).

95 st hoogstamfruitbomen (waarvan 41 uit het PKLE), met daarbij 272 m boomband, 272 st boompalen, 41 boomkorven en 54 boombescherming.

33 knotbomen (allen uit het PKLE).

2 poelen (allen uit het PKLE).

265m natuurvriendelijke oever (uit het PKLE).

1,5 hectare omvorming grasland naar kruidenrijk grasland.

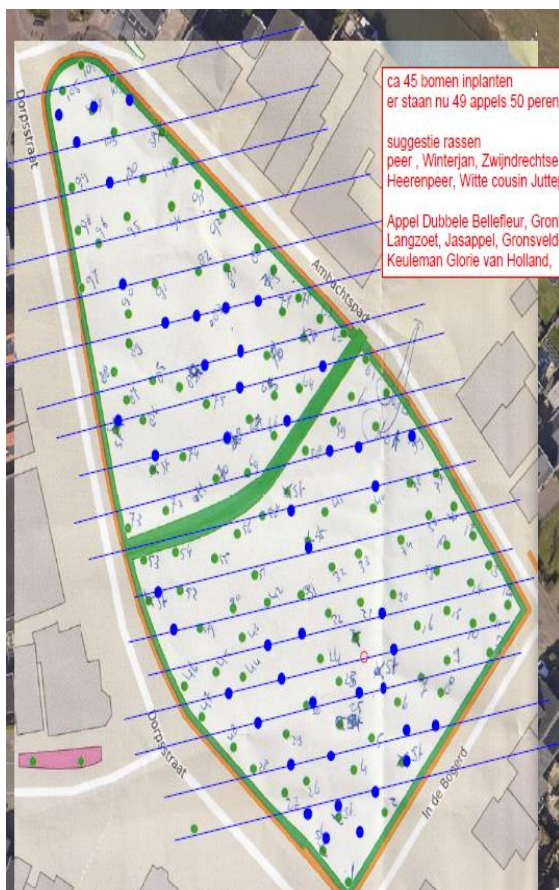
142 kg Bloemenzaad beedeals in verschillende mengsels.

Project Groenblauwe Dooradering (heette eerst PKLE) zorgt voor veel nieuwe aanleg en herstel van landschapselementen. En de inzet van de veldcoördinator en het projectgeld dat daarvoor van de provincie meekomt is meer dan nuttig besteedt.

Daarnaast zijn er nog acties van bijvoorbeeld Plan Boom, Meer Bomen Nu, Hoopheggen. De aantallen die via deze organisaties worden gepland zijn bij ons niet bekend.

€1+2=3

Inventarisatie dorpsboomgaard Cothen

Financieel

Dit jaar is er weer een mooi bedrag aan uitvoering uitgegeven. Het uitvoeringsgeld is vooral voor bijdragen in de landschappelijke beplanting, ondersteuning bij de uitvoering van herstel houtwallen-singels, planten van hoogstamfruitbomen, laanbomen en heggen, graven van poelen, etc. Van het eigen budget voor uitvoeringskosten is opgeteld ca. €26.900 euro uitgegeven. Vanuit het project PKLE is in de krommerijnstreek nog ca €22.000 euro daar bovenop uitgegeven. Een totaal van maar liefst €48.590.

Multiplier

De multiplier voor inzet t.b.v. projecten is ca.3 in 2025. Dankzij de inspanningen van de SKR hebben anderen; provincie, particulieren en vrijwilligers, door eigen arbeid en inzet voor elke ingezette euro, er zelf 2euro aan toegevoegde waarde bijgedaan. Dit is een mooie score. De multiplier is gelijk met vorig jaar. Dit komt doordat er goed gebruik van de PKLE regeling wordt gemaakt en veel zelfwerkzaamheid door eigenaren. Een aantal bijdragen voor projecten door derden zijn bij ons niet bekend. Dus eigenlijk is de multiplier in werkelijkheid nog hoger.

Advieswerk

Landschappelijke uitgangspunten en beplantingsadviezen.

In 2024 zijn er 8 landschappelijke uitgangspunten notities opgesteld bij functieverandering of omgevingsplanwijziging. De opgestelde uitgangspunten worden gekoppeld aan het omgevingsplan voor dat perceel. Ook zijn er wat erfstudies gedaan naar landschappelijke inpasbaarheid. Advisering ten behoeve van agroforestry en voedselbossen is ook dit jaar weer gegeven.

Verder maakte de Landschapscoördinator 29 beplantingsplannen / beheeradviezen en nog een groot aantal kleinere adviezen via digitaal consult en toetsingen bij gemeenten vanuit de omgevingsvergunningen. De vragen variëren van de inpassing van een erf naar biodiverser erf met hagen en fruitbomen, tot nieuwbouw van een woning met tuin in het buitengebied, naar bestemmingsplanwijzigingen, naar welke boom of struik past waar en wanneer het kruidenrijk gras gemaaid kan.

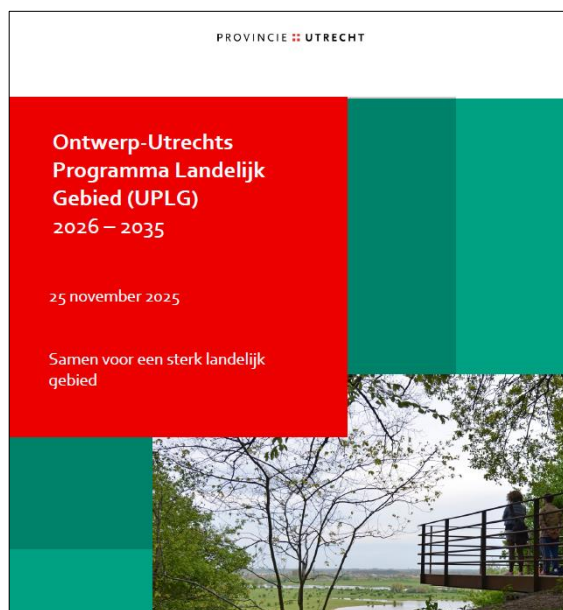
Vanuit de deelnemende gemeenten Wijk bij Duurstede, Utrechtse Heuvelrug en Bunnik is ook gevraagd om mee te denken en te adviseren op de omgevingsvisies en beleid buitengebied voor eigen landschappelijk groen.

Voor de gemeente Zeist en Utrechtse Heuvelrug werd meegedacht voor de impact op landschap omgeving stationslocatie en voor Bunnik en Wijk bij duurstede is ecologische en landschapsinzet geleverd voor plan Kersenweide en de Geer 3.

Voor de gemeenten Bunnik en Wijk Bij Duurstede werd meegedacht voor natuurontwikkeling en kavelruil door de provincie op meerdere plekken langs de Kromme Rijn en Langbroek met verbinding naar het achterland. Ook zaken als opstellen VAB + beleid (vrijkomende agrarische bebouwing) deed hierin mee.

Voorblad geactualiseerde LOP

Voorblad Ontwerp UPLG

Algemene advisering en deelname in gebiedsgerichte organen en overleggen.

De SKR zit regelmatig bij overleggen die over het gebied gaan. Bijv. bij de provincie, het waterschap, of gemeenten afzonderlijk, voor onderwerpen die het landschap in het buitengebied aangaan.

In het platform groenblauwe dooradering van de provincie adviseren we vooral op beplantingsadviezen. Daarnaast praten en adviseren we mee over agroforestry in het netwerk agroforestry.

LOP

In 2025 is het landschapsontwikkelingsplan LOP krommerijngebied+ uit 2009 geactualiseerd. Het bestaande LOP is destijds door alle Kromme Rijn gemeenten gezamenlijk opgesteld en is er om het onderliggende landschap te kunnen waarderen en kwaliteiten in beeld te brengen, dit om te kunnen toetsen bij ontwikkelingen. Het bestaande was op onderdelen wat verouderd en behoefde vernieuwing en vereenvoudiging. Er ligt nu een fris en bondig LOP, dat al voorbereid is om straks in het digitale stelsel van de omgevingswet opgenomen te kunnen worden en zo makkelijk te gebruiken is.

Met deelnemende gemeenten en leden van de SKR heeft BVR (het bureau dat voor ons het LOP actualiseert) sessies gehouden om het LOP zo praktisch mogelijk te maken.

In december heeft het stuurgroep van de SKR het geactualiseerde LOP al vastgesteld. Begin 2026 wordt het LOP in de deelnemende gemeenten vastgesteld. Dan komt het ook openbaar en is het LOP voor iedereen te gebruiken. het is dan ook op de website krommerijnlandschap.nl te vinden.

UPLG

Een groot onderwerp waar de SKR in participeert en adviseert is het UPLG; het Utrechts Programma Landelijk Gebied. Een programma waarin de provincie de opgaven voor bodem, stikstof, natuur en klimaat moet vertalen naar wat dat betekent voor het landelijk gebied. De provincie heeft rijks geld gekregen om die doelen en opgaven te kunnen realiseren. Maar liefst bijna 250 miljoen euro kan ingezet worden in zogenaamde maatregelpakketten die helpen om de doelen te halen.

In het deelgebied Kromme Rijnstreek is in 2025 hard gewerkt om het concept UPLG om te zetten naar een Ontwerp UPLG. Er zijn in maart gebiedsavonden gehouden waar boeren en buitenlui konden horen wat er op hun afkomt en aangeven wat waar men behoefte aan heeft en welke zorgen er leven. Op de avonden hebben we meegedaan in de groepen om te horen wat er in het gebied leeft.

We nemen bij het UPLG proces ambtelijk deel in de groep Krommerijnstreek; We vragen hier vooral aandacht voor het bestaande onderliggende landschap, de landschaps- en cultuurhistorische waarden van de streek, inzet en omgang met de gebruikers van het gebied en de inzet van gebiedskennis. Ook stellen we kritische vragen over gehouden onderzoeken en of deze in het veld gecheckt zijn.

Ook kunnen we verbinding leggen met de mensen in het gebied vanuit ons netwerk.

Bestuurlijk is de voorzitter van de SKR betrokken bij de agendacommissie van de Regionale Stuurgroep Utrecht Oost. In dit overleg worden alle bestuurders op de hoogte gebracht van de stand van zaken aangaande het UPLG.

Kruidenrijke bufferstrook langs een sloot

Slimme weidevogeldrone werkt met AI

Pilot Langbroekerwetering

Het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden heeft als trekker samen met de gemeenten Wijk Bij Duurstede en Utrechtse Heuvelrug een plan van aanpak gemaakt voor een langjarige pilot hoe om te gaan met landgebruik als in de toekomst het watersysteem zal veranderen door meer droogte en meer piekbuien. Idee is om met grondgebruikers zelf uit te zoeken wat werkt en hoe op een andere manier het land (agrarisch) gebruikt kan blijven worden.

In 2025 zijn meerdere gesprekken gevoerd om te komen tot een invulling van bijvoorbeeld nieuwe vormen van landgebruik. Rabattenbos, andere soorten, kruidenrijke weilanden. Er is een bijeenkomst geweest waar geïnteresseerde landeigenaren naar toe konden om te horen wat het idee is en of ze zelf ook een project willen uitvoeren. Het blijkt wat lastiger dan vooraf bedacht om concreet buiten de schop in de grond te zetten. Toch is dit voor kruidenrijk gras onder natte omstandigheden wel gelukt. Een aanvang maken met hakhoutbos nieuwe stijl, waar ook waterberging kan plaatsvinden, wordt nog verder uitgezocht. Gedacht wordt aan een rabattenstructuur, maar dan een die wel efficiënt geoogst kan worden. Andere teelten van gewassen wordt ook nog onderzocht en zal verder uitgewerkt worden in 2026.

Aanverwante uitvoerende organisaties in de streek

BoerenNatuur Utrecht Oost

Er is een goede samenwerking tussen het Agrarisch Collectief en de SKR. Bij landschapsadvies, vragen of ondersteuning bij aanleg landschapselementen, stuurt zij grondeigenaren door naar de SKR. Andersom doet de SKR dat ook als er agrarische beheer vragen zijn voor beheer en beheersubsidies. Bij het project groenblauwe dooradering wordt door het agrarisch collectief de formele aanvraag voor bijdrage naar de provincie uitgevoerd. In 2025 zijn meerdere aanvragen opgepakt waarin samen is gekeken hoe te komen tot een plan en uitvoering. Veel vanuit het project Groenblauwe dooradering. Variërend van knotbomenrijen, lanen, tot complete voorstellen met poelen, boomgaard houtwal en hagen. Op informatieavonden van het collectief komen we ook om zo van dicht bij te horen en zien wat er speelt en meteen contact met de mensen uit het gebied te hebben. Daarnaast doen we mee met patrijzenproject op verzoek van de provincie. De telronde in vroege voorjaar 25 heeft wederom geen resultaten opgeleverd, terwijl er op sommige locaties later wel patrijzen zijn gezien.

LEADER

De Leader periode is 2025 van start gegaan en vele projectideeën zijn voorbij gekomen. Een aantal projecten zijn ingediend en sommige zelfs al uitgevoerd. Bijvoorbeeld de slimme weidevogeldrone die eieren vanuit de lucht kan herkennen.

Europees
Landbouwfonds voor
Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn
platteland

Deel digitale nieuwsbrief over bufferstroken

Voorblad Nieuwskrant SKR kerst 2025

Opleiding landschapscordinator, bijeenkomsten en symposia

In 2025 zijn een aantal Webinars gevolgd en zijn er fysieke bijeenkomsten en congressen bijgewoond. Er is een bijeenkomst bijgewoond over agroforestry. De jaarlijkse beheerders dag is weer gevolgd waar interessante lezingen werden gehouden over landschapsbeheer, maar ook over kruidenrijk gras. Bijeenkomsten medeoverheden landelijk gebied van de provincie Utrecht. Kennisnetwerk landschapselementen bijgewoond. Landschapssymposium bijgewoond.

Communicatie en voorlichting

In januari is er een avond georganiseerd over het planten van bomen. Ruim veertig geïnteresseerden waren aanwezig om te horen waar je aan moet denken als je landschapselementen gaat aanleggen. De Veldcoördinator van BoerenNatuur Marlies Blom was er ook en die hield een verhaal over beheer en bijdrageregelingen. Bram Wendel de coördinator van het agroforestry netwerk vertelde over hoe agroforestry werkt en waar hij in kan adviseren. De avond had op deze manier voor zowel particulieren, landeigenaren en agrariërs veel zinvolle informatie.

In het voorjaar heeft de landschapscordinator een presentatie gegeven over landschapselementen in de Kromme Rijnstreek voor geïnteresseerden in het landelijk gebied. De avond werd samen met de veldcoördinator van BoerenNatuur gehouden die vertelde over beheer mogelijkheden en welke subsidies daar kunnen. De avond was georganiseerd door de NMU (Natuur en Milieufederatie Utrecht). De presentatie werd afgesloten met een veldbezoek waar verschillende soorten landschapselementen te bekijken waren. Het weer was goed en veel mensen waren aanwezig. Daarnaast heeft de landschapscordinator nog een aantal presentaties gehouden over de historie en gebruik van landschapselementen in de Kromme Rijnstreek.

In de zomer is een digitale nieuwsbrief uitgegeven over kruidenrijke bufferstroken voor vee. Het project omvat het inzaaien van bufferstroken langs sloten. Er zat ook een aankondiging in over een webinar die begin september over dit onderwerp is gehouden.

De jaarlijkse nieuwskrant hebben we weer rond kerst 2025 uitgegeven, met als thema herstel biodiversiteit. Op meer dan 1950 adressen viel de nieuwskrant op de mat. Daarnaast zijn op de gemeentehuizen ook nog exemplaren op te halen voor geïnteresseerden.

Hier de link:

https://www.krommerijnlandschap.nl/fileadmin/user_upload/Kromme_Rijnlandschap_nieuws_A2-v2_2026_4978.pdf

Opgesteld: februari 2026 Walter Jaaltink, landschapscordinator, Stuurgroep Kromme Rijnlandschap